

DERİ VE DERİ MAMULLERİ RAPORU 2023

Aralık 2023

*Gebze Ticaret Odası
Ticaret Bölümü*

ÜRETİM

Deri sektörü, 1970’lerden beri Türkiye ekonomisinde giderek artan önemde bir role sahip olmuştur. Özellikle son 15-20 yılda, sektör hızla gelişmesini sürdürmüş ve yurtiçi geniş ham deri kaynaklarının yanı sıra, önemli ölçüde ithal ham madde kaynaklarını da kullanarak yüksek tutarda deri ürünleri ihracatı gerçekleştirilmiştir.

Türk deri sektörü üretimi; altyapısı, teknolojisi ve ihracata yönelik performansı dikkate alındığında belirli bir rekabet gücüne sahiptir. Ancak deri sektörünün temel girdisi olan ham derinin ülke içi üretiminin yeterli ve standart olmaması nedeniyle, ham ve yarı işlenmiş deri talebi ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Hammadde ihtiyacının büyük kısmını ithalat yoluyla karşılayan ve bunu katma değeri yüksek ürünler haline getirerek kuzey ülkelerine ihraç eden deri sanayi, bu ticaretin giderek azalması ile kayıtlı ihracata ağırlık vermeye başlamıştır.

Günümüzde deri işleme sanayi, İstanbul-Tuzla, İzmir-Menemen, Tekirdağ-Çorlu, Uşak, Bursa, Balıkesir-Gönen, Bolu-Gerede, Isparta, Hatay, Manisa-Kula’da yoğunlaşmış bulunmaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumu’nun 2022 yılı için açıkladığı verilere göre, deri ve deri mamulleri sektöründe irili ufaklı 7.086 adet firma bulunmaktadır ve 71.685 çalışan istihdam edilmektedir.

TÜRKİYE’NİN DIŞ TİCARETİ

İhracat

Deri ve deri mamulleri sektörü ihracatı 2022 yılında %15,4 oranında artarak 2,2 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Sektörün en önemli ihraç kalemini %58,3’lük pay ile ayakkabılar oluşturmaktadır. Deri eşya, ham ve işlenmiş deri ürünleri ile postlar ve kürklerin ihracatımızdaki payları sırasıyla % 22,8, %11,6 ve %7,3’tür.

Deri ve Deri Mamulleri Sanayi İhracatı

GTİP İkili Kodu	GTİP İkili Adı	2020	2021	2022	Değişim (2021-2022)	Pay (2022)
41	HAM VE İŞLENMİŞ DERİ	155.983.870	253.123.288	259.994.102	2,6%	11,6%
42	DERİ EŞYA	284.759.307	413.276.875	513.268.194	19,5%	22,8%
43	POSTLAR, KÜRKLER	101.784.750	152.955.824	163.098.960	6,2%	7,3%
64	AYAKKABI	829.418.182	1.081.828.872	1.310.727.523	17,5%	58,3%
Genel Toplam		1.371.946.109	1.901.184.859	2.247.088.779	15,4%	100,0%

Kaynak: Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi

Ayakkabı sektörü ülkemizin ihracat ve istihdam imkânları yüksek sektörlerinden biridir. Gerçekleştirilen ayakkabı ihracatındaki en önemli kalem deri ayakkabılardır. Deri ayakkabı ihracatı 2022 yılında bir önceki yıla göre %22,2 oranında artarak 599,6 milyon dolar seviyelerine ulaşmıştır. Deri ayakkabı sektörünün en önemli ihraç pazarı %14 payla Rusya’dır. Diğer önemli pazarlar Almanya, İtalya, Polonya, Romanya ve İngiltere’dir.

İthalat

Deri ve deri mamulleri sektöründe 2022 yılında bir önceki yıla kıyasla %35,7'lik artışla 1,8 milyon dolar tutarında ithalat gerçekleştirilmiştir. İthalatın en önemli kısmını ayakkabı sektörü oluşturmakta olup, bu ürün grubu toplam ithalatın %53,1'ine karşılık gelmektedir.

Deri ve Deri Mamulleri Sanayi İthalatı

GTIP İkili Kodu	GTIP İkili Adı	2020	2021	2022	Değişim (2021-2022)	Pay (2022)
41	HAM VE İŞLENMİŞ DERİ	184.609.892	210.491.038	318.890.611	34,0%	17,6%
42	DERİ EŞYA	276.560.344	324.924.927	465.510.248	30,2%	25,7%
43	POSTLAR, KÜRKLER	26.341.415	41.023.291	63.821.779	35,7%	3,5%
64	AYAKKABI	498.033.231	587.849.383	962.009.769	38,9%	53,1%
Genel Toplam		985.544.882	1.164.288.639	1.810.232.407	35,7%	100,0%

Kaynak: Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi

DÜNYA TİCARETİ

Emek yoğun bir sanayi olan deri ve deri mamulleri sektöründe, emek maliyetlerinin yüksekliği ve çevre kirliliği gibi nedenlerin yanında kaynaklarını daha yüksek gelir sağlayan teknoloji ve bilgi yoğun sektörlere tahsis eden gelişmiş ülkeler, lider oldukları bu sektörü 1980'li yıllarda terk etmeye başlamışlardır. Ham deri işlemeciliği az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere doğru kaymıştır.

Sovyetler Birliği'nin ve Doğu Bloğu'nun dağılması ve serbest piyasa ekonomisinin önem kazanarak yaygınlaşması, deri ticaret ve sanayinde de dengelerin değişmesine neden olmuştur. Daha önce Avrupa'da olan deri üretiminin merkezi giderek doğuya kaymıştır. Bugün dünya deri üretiminin ağırlık noktası Asya'dır. Emek yoğun bir niteliğe sahip bulunan deri sanayinin Asya'ya ve göreceli olarak Kıta Amerika'sına kaymasının üç ana nedeni bulunmaktadır.

-Artan üretim ve işçilik maliyetleri

-Gelişmiş ülkelerin düşük maliyetli mamul deri ithalatını artırmaları

-Giderek sıklaşan çevre koruma önlemleri nedeniyle ortaya çıkan yüksek maliyetler

Deri sanayi üretimi Asya'ya kayarken, dünya deri ticaretini etkileyen bir diğer sonuç da, bu ülkelerde nüfus artış hızının dünya ortalamasının üzerinde olması, deri eşyaya yönelik tüketim eğilimi ve dolayısıyla harcamaların artış göstermesidir.

Diğer bir gelişme ise Çin'in dünyanın en büyük deri üreticilerinden biri konumuna gelmesidir. Çin'de yabancı sermayeli teşebbüsler deri üretimini sürekli artırmaktadırlar. Bu ülkede kaliteli deri üretimi de hızla artmaktadır.

Sektörde giderek önem kazanan Pakistan, Hindistan, Brezilya, Arjantin, Meksika gibi ülkelerin avantajı ham deri bolluğu, ucuz iş gücü, büyük bir iç pazarın varlığı ve geleneksel olarak sanayinin bilinmesidir.

Güney Kore, Tayland, Tayvan gibi ülkelerde düşük iş gücü maliyetinin yanı sıra sanayiye sağlanan teşviklerle sektörde büyük gelişmeler kaydedilmiştir. Bu gruptaki ülkeler sektörün gelişmekte olan

ülkelere doğru ilk nesil göçünden yeterli hızda yararlanmış olup, Asya kıtasını dünyanın en büyük üretim merkezi haline getirmişlerdir.

İleriki yıllarda Almanya’da deri üretimin gerilemeye devam edeceği, ithalatın artarak süreceği tahmin edilmektedir. Bu nedenle, bu büyük ve önemli pazarda payımızı kalıcı kılarak, istikrarlı bir şekilde artırmak sektörümüz açısından büyük önem arz etmektedir.

İngiltere’de sektör üretiminin, özellikle nihai tüketime yönelik ürünlerdeki üretimin gerilemeye devam etmesi beklenmektedir. Bu durumda yurt içi talebin gittikçe artan oranda ithalat ile karşılanması gerekecektir. Bu çerçevede, ülkemizin karşısına İngiltere’de daha geniş pazar fırsatlarının çıkacağı düşünülmekte ve bu fırsatların iyi değerlendirilmesi gerekmektedir.

Dünya ham ve işlenmiş deri ihracatı 2021 yılında 18,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Dünya ham ve işlenmiş deri ihracatında ilk sıralarda İtalya, A.B.D. ve Brezilya bulunmaktadır. Bu ülkelerin dünya ham ve işlenmiş deri ihracatından aldıkları paylar sırasıyla %19,1, %10,0 ve %7,5’dir.

Genelde Avrupa ülkelerinde deri giyim eşyası tüketimi çok az artmaktadır. Deri eşya kullanımı İspanya ve İtalya’da popülerdir. Avrupa ülkelerinde deri giyim sanayi, moda ile yakından ilişkilidir. Deri giysiler, uluslararası modanın çizgilerini taşımaktadır. Özellikle Belçika, Fransa, İtalya ve Almanya’da imal edilen kaliteli ve pahalı deri giysiler, pazarın en üst kesimine hitap etmekte olup, bütün giysilerin pazarı genişlerken, deri giyim eşyalarında üretim düşmektedir.

Dünya deri giyim ve aksesuarları toplam ihracatı 2021 yılında 7,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. İtalya ve Çin dışında dünya ihracatında pay sahibi olan ülkeler Hindistan, Pakistan ve Fransa’dır. Ülkemiz % 1,9’luk payı ile dünya deri giyim ihracatında 13. sırada yer almaktadır.

Dünya deri giyim eşyası piyasasının ithalat tarafı incelendiğinde; dünya deri giyim eşyası ithalatı, 2021 yılında %15,7 oranında artışla 7,1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. ABD %19,6’lık payla en önemli ithalatçı konumundadır. İkinci sıradaki Almanya’daki üretici firmalar, üretim teknolojilerini geliştirerek, rekabet güçlerini korumaya çalışmakta; en iyi hammaddeyi kullanarak pahalı ve kaliteli deri giysiler imal etmektedirler.

Avrupa Birliği içinde en önemli deri giysi üreticisi ülkelerden biri de Fransa’dır. Aynı zamanda önemli miktarda deri giysi ithal eden Fransa’nın ithalatı 2021 yılında 517,9 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Son elli yıl boyunca dünyada ayakkabı sanayi sürekli gelişme göstermiştir. Nüfus artışı ve yaşam standartlarındaki iyileşme ayakkabı talebini artırmıştır. Pazar ekonomisinin gelişmesi de ucuz ayakkabı üretimini ve satışını artırmış, Avrupalı ve Kuzey Amerikalı ayakkabı imalatçıları zor durumda bırakmıştır. Pek çok firma, üretimlerini geliştirmekte olan ülkelere transfer etmiş ya da bu ülkelerdeki üreticilerle işbirliği yapmıştır. Japonya, Amerika ve Avrupalı firmalar ve alıcılar, geliştirmekte olan ülkelerdeki ayakkabı sanayinin farkına vararak, bu ülkelerdeki ucuz işgücü avantajından faydalanmak için gerekli teknik bilgiyi bu bölgelere aktarmıştır. Bugün, sanayileşmiş ülkelerde satılan ayakkabıların büyük çoğunluğu ithal edilmektedir.

İtalya, Almanya ve İspanya ayakkabı sektöründeki tasarım, pazarlama ve teknolojik güçleri sayesinde üretimlerine hala devam etmektedir; ancak İtalya’da üretimi dışarı kaydırma eğilimi gittikçe güç kazanmaktadır. 2021 yılında dünya deri ayakkabı ihracatı % 17 oranında artarak 54 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Dünya deri ayakkabı ithalatı ise, 2021 yılında 52,8 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. ABD ve Almanya dünyadaki en büyük deri ayakkabı ithalatçısı ülkelerdir. Diğer önemli deri ayakkabı ithalatçısı ülkeler ise Fransa, İtalya ve Çin'dir. Ülkemiz deri ayakkabı ihracatı yapan ülkeler arasında dünya deri ayakkabı ihracatından %1'e yakın payla 19 uncu sırada yer almaktadır.

Not: Çalışmada kullanılan veriler; TÜİK, T.C. Ticaret Bakanlığı ve çeşitli eğitim notlarından derlenmiştir.